

УДК 159.9:37.091.33:81'243
DOI: 10.24919/2312-8437.43.159090

СУХРАМЕНДА Євгенія – вчитель англійської мови, Дрогобицький ліцей Дрогобицької міської ради Львівської області при Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 36, Дрогобич, 82100, Україна (esuhramenda@gmail.com)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЛІЦЕЇСТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядаються психологічні основи методів, які застосовуються у викладанні іноземної мови. Це стосується різних методик проблемного й програмованого навчання та деяких аспектів інтерактивних методів.

Інтерактивні методи реалізують методологію співпраці й розв'язують завдання виховання у процесі навчання. Використання аналізованих методів у викладанні іноземної мови підсилює розвивальне навчання.

Ключові слова: навчальна діяльність, інтерактивні методи, проблемне, програмоване навчання, мотивація, творче співробітництво.

Постановка проблеми. Проблема методики викладання іноземної мови, яка має брати до уваги особливості суб'єкта впливу, у нашому випадку ліцеїста, була завжди актуальною. На думку низки авторів вивчення будь-якої наукової дисципліни для учня – особливий вид діяльності, який полягає не тільки у змістовному але й організаційному аспектах, способах взаємодії з викладачами, методах роботи із засвоєння навчального матеріалу тощо [2, 17], [6, 247], [7, 3].

При організації освітнього процесу діяльність того, кого навчають, власне навчальна діяльність, не має редукуватися до процесу засвоєння дисциплінарних знань [7, 3]. Редукування знань – це спрощення навчальної діяльності, зведення її до отримання учнем готових знань з дисципліни. Однак спрощення

не робить простим й доступним саме засвоєння наук. Навпаки, така методика ускладнює справжнє засвоєння, змушуючи ліцеїста, у нашому випадку, займатися протиприродною для творчої людини справою – заучуванням, зубрінням «дисциплінарних знань», які запам'ятовуються з кожної теми окремо без наявного зв'язку між собою й часто без зв'язку з практичною потребою. А стосовно розвитку творчого аспекту особистості, то таке навчання має негативний вплив на її розвиток [4, 12].

Мета статті – аналіз активних методів навчання й можливостей їхнього використання у викладанні іноземної мови, а також у процесі організації самостійного її вивчення ліцеїстами.

Сказане дає нам можливість окреслити **об'єкт** нашого дослідження – активні методи навчання ліцеїстів іншомовленнєвої діяльності, а **предмет** – умови реалізації цих методів в освітньому процесі.

Методи дослідження: аналіз й узагальнення методичних, психологічних і педагогічних джерел з проблеми дослідження та запровадження у практику активних методів навчання й можливостей їхнього використання у викладанні іноземної мови.

У нашому дослідженні приймали участь старшокласники Дрогобицького ліцею ім. Івана Франка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика викладання іноземної мови належить до педагогічних дисциплін, і як будь-яка педагогічна дисципліна має базуватися на психологічних законах навчання й виховання. Є особливість у системі «викладач – ліцеїст», яка акцентується при розгляді методики викладання предмету. Вона полягає у незвичному підході для ліцеїста, вчорашнього школяра, до взаємодії між ним і викладачем як до спільної діяльності [6], [8]. Не відразу виникає принцип спілкування, коли не викладач вчить старшокласника, а старшокласник вчиться сам, його не «змушують» вчитися, а створюють умови, які викликають у останнього таке бажання. Отже, за метою і сенсом діяльності викладач не протистоїть ліцеїстові, а становить із ним єдність, яка визначає характер навчальної діяльності як сумісної – викладача й учня. Навчальна діяльність як співпраця цих двох суб'єктів накладає відбиток на методику викладання. По-перше, їхня взаємодія відбувається не у формі безпосереднього контакту, коли викладач прямо передає

наукові знання ліцеїсту, а через самостійну, пізнавальну його діяльність, що вміло організує викладач.

По-друге, взаємодія, творче співробітництво викладача й старшокласника у навчальній діяльності відбувається успішно тоді, коли він і викладач однаково добре розуміють, що таке засвоєння наукових знань, які умови ефективного засвоєння і як треба організувати роботу того хто навчається, щоб таке засвоєння було успішним [4, 37].

Таке засвоєння знань у старшокласника може відбуватися тільки завдяки змістовному співробітництву з викладачем. Тому методика викладання іноземної мови не може не торкатися й методів навчання учнів *умінню вчитися*, вивчати саме іноземну мову як наукову дисципліну [1, 227].

Л. Чаговець вважає, що у старшокласника підсилюється така мотивація, як пізнавальний інтерес до всіх наук загалом, і до вивчення іноземної мови, зокрема [7, 7]. Такий позитивний фактор, як інтерес старшокласника до вивчення іноземної мови, звичайно, не можна не використати в методиці викладання предмету. Наявний у нього інтерес до іноземної мови має бути опорою у завоюванні авторитету викладача, який зацікавлений підтримувати його, розвивати й поглиблювати його знання [3, 112], [6, 249].

Дослідження психологів (Н. Тализіна та ін. [3, 12]) показало, що теорія поетапного формування розумових дій дає змогу програмувати не порції навчального тексту, а саму навчальну діяльність учня.

Якщо виділити головне в цьому положенні, то воно може бути сформульовано так:

а) навчання в його організованих формах – це активна діяльність самого учня – навчальна діяльність, де викладач є її організатором;

б) предметом і результатом навчальної діяльності є сам суб'єкт діяльності (старшокласник, який піддається перетворенню завдяки діяльності й який наприкінці навчання появляється у зміненому виді (як результат навчальної діяльності));

в) основним показником успішної навчальної діяльності, її результатом є вміння того, кого навчають мислити, творчо розв'язувати пізнавальні й практичні завдання, вільно й самостійно

орієнтуватися в наукових і практичних проблемах, а знання при цьому служать матеріалом і засобом мислення;

г) одиницею навчальної діяльності є навчальне завдання, що відрізняється від інших тим, що його розв'язання спрямоване не на зміну предмета, а на зміну самого діючого суб'єкта – на оволодіння ним насамперед способами мислительних дій.

Отже, основа теорії учіння – це активна пізнавальна діяльність того, кого навчають, що приводить до формування вміння творчо мислити, використовуючи набуті в процесі діяльності знання, навички й уміння [4, 72], [5, 15].

Виклад основного матеріалу. З нашої практики викладання іноземної мови програмування базується на такій теорії навчання, що відповідає таким вимогам:

а) точно вказувати, чим конкретно керувати, тобто об'єкт управління, а також має відбуватися процес засвоєння («привласнення», за О. Леонтьєвим) учнем різних видів діяльності, насамперед пізнавальної;

б) вказати необхідний набір незалежних характеристик (змінних) об'єкта для визначення змісту інформації, яку необхідно передавати тому, кого навчають, і яку потрібно одержувати за каналом зворотного зв'язку для коректування;

в) вказати основні етапи, тобто перехідні стани (або проміжні результати) засвоєння, з метою забезпечення керування переходу процесу з одного якісного стану в інший.

У світлі сказаного про теорію навчання можна сформулювати основні вимоги до методики навчання іноземної мови. Ці вимоги зводяться до такого:

1) методи й прийоми навчання мають стимулювати активну пізнавальну, особливо мислительну, діяльність того, кого навчають;

2) контроль процесу навчання й оцінка його результатів мають проводитися не за таким формальним і випадковим показником, як уміння того, кого навчають, відтворювати ті або ті завчені знання, а за більш суттєвими – умінню використати знання при аналізі й оцінці реальних явищ, поясненню яких служать ці знання;

3) навчання не повинне зводитися до повідомлення наукових знань у готових («книжкових») формулюваннях для пасив-

ного сприймання й безпосереднього запам'ятовування їх ліцеїстами, а представляти учбові завдання, які вони мають навчитися розв'язувати, з метою опанування не окремим, а загальним способом (принципом) рішення широкого кола конкретних завдань цього класу, цієї сукупності;

4) найбільш дієвою є та методика навчання, що об'єднує у центрі освітню (навчальну) дію у процесі засвоєння знань і процесі набуття вміння практичного використання цих знань, завдяки чому при здійсненні ліцеїстом навчальної діяльності знання засвоюються як підсумок, як результат їхнього практичного застосування в цій діяльності.

З викладеного можна зробити загальний висновок: методика навчання (викладання) може бути дієвою тоді, коли вона будується на методах і прийомах, які активізують діяльність того, кого навчають, насамперед мислительну, і сприяють розумовому розвитку особистості. Саме активні методи навчання є відповіддю дидактики на потребу законів засвоєння знань, відкритих психологічною наукою, і саме вони забезпечують твердження системи розвивального навчання.

Активних методів у педагогіці багато, всі вони класифіковані й розписані в методичній літературі з позиції дидактики, тобто в педагогічному аспекті. З погляду психології їх можна розділити на «три групи методів, найцікавіших для використання з метою управління формуванням мислення. Це методи: а) програмованого навчання, б) проблемного навчання й в) інтерактивного (комунікативного) навчання» [6, 5].

Усі навчальні завдання програмованого навчання діляться умовно на три типи: предметні, логічні й психологічні, які і собі можуть бути розділені на групи, що різняться за механізмами мислительних дій.

Предметні типи завдань. Орієнтування у предметному полі – це мисленнєві дії, коли людина за визначеними нею ознаками знаходить у ньому об'єкти, робить їх мисленнєву класифікацію, щоби оперувати тільки значимими об'єктами, що допомагають розв'язувати завдання.

До *предметного типу* належать мисленнєві завдання, що супроводжують перцептивні й фізичні (рухові) дії, які викону-

ються, наприклад, під час роботи на техніці або механічній вибірці предметів за відомими критеріями.

Для навчання іноземної мови в навчальних завданнях предметного типу можуть моделюватися ситуації з визначення психічного стану людей за їхньою поведінкою, діями, репліками і, класифікація порушень типом поведінки тощо. Всі завдання, які розв'язуються на основі малюнків, креслень, схем і тощо, теж належать до *предметних типів завдань*.

Для того щоб *предметні завдання* стимулювали мислення того, кого навчають, вони мають бути оригінальними, нетрадиційними, стосуватися незвичних обставин, маловірогідних ситуацій.

Є такі типи логічних завдань: 1) що містять усі необхідні дані, але без зайвих (умовно: $A + B$, де «A» – це наявність необхідних даних, «B» – зайві, а з мінусом «B» – відсутність зайвих); 2) що містять як необхідні, так і зайві дані ($A + B$); 3) в яких немає зайвих даних, але немає й деяких необхідних ($A + B$); 4) в яких при наявності зайвих даних є не всі необхідні ($A + B$). Це такі завдання, що вимагають для їхнього розв'язання міркувань за законами логіки, тобто дій у розумі, без будь-якої опори на зовнішні матеріальні об'єкт-орієнтири. Міркування спрямовані на виявлення умов завдання, тобто на з'ясування того, які дані дійсно необхідні для розв'язання завдання, які треба відсіяти як зайві, а які необхідні для успішного розв'язку завдання, відсутні у його формулюванні. Їх треба отримати у викладача або знайти самому.

Психологічні типи завдань відрізняються від попередніх тим, що можуть провокувати помилкові дії того, кого навчають, тому що істотні моменти, що стосуються розв'язку завдання, можуть бути приховані за несуттєвими. Від ліцеїста потрібні розум і воля, щоб не піти неправильним шляхом, не брати до уваги помилкові підказки уявного орієнтира, що призводить до неправильного методу розв'язання. Від того, кого навчають, потрібна вдумливість у діях, спокійна розважливність при аналізі умов завдання.

Психологічні типи завдань можна розрізняти за такими ознаками:

а) представлені у завданні явища нагадують ті, які характеризують те, що шукають (необхідне, щодо цієї діяльності) явище, але насправді це щось інше (*подібне, але не те*);

б) те, що спостерігаємо нагадує шукане явище, та й насправді так і є (*і подібне, і те*);

в) те, що спостерігаємо начебто не належать до шуканого явища, але проте це саме його ознаки (*не подібне, а те*);

г) за наочними ознаками явища, що не зовсім нагадують шукане, можна зробити висновки, що вони належать не йому (*не подібне й не те*).

У нашій практиці, реалізація у методиці викладання іноземної мови ідей програмованого навчання вимагає певних конкретних розробок.

Простежити зв'язок навчання старшокласника з функціонуванням його мислення найкраще через проблемне навчання, яке на відміну від так званого традиційного (що інформує), постійно ставить його у ситуацію завдання, розв'язання якого неодмінно вимагає мислення.

Уведення учня в проблемну ситуацію – це створення для нього інтелектуальної проблеми, впоратися з якою він може тільки за допомогою мислення.

На думку низки авторів [3, 12], [4, 112], [8, 7] причинами, які обумовлюють високу ефективність проблемного навчання є, по-перше, більша інтелектуальна активність того, хто вчиться, що пов'язана з пізнавальною потребою, бажанням шукати невідоме, без якого він не зможе розв'язати завдання. По-друге, знання, які вивчаються як загальні закономірності або способи дій, що дають можливість використовувати їх і надалі при розв'язанні широкого класу інших завдань, а не як ілюстрація випадку, при традиційному навчанні повідомляються ліцеїсту у готовому виді.

Для отримання відповіді на це питання ми, у своїй практиці вживаємо поняття: проблемна задача, проблемне питання, проблемне завдання, проблемність як принцип навчання.

Проблемна задача – це дидактичне поняття, що визначає проблему з чіткими умовами, які задає викладач або виявленими й сформульованими самим старшокласником.

Змістом навчальної проблеми – проблемної задачі є суперечність між відомими знаннями і невідомими. Пошук невідомого – це система пізнавальних, мислительних дій які логічно підводять до виявлення прихованих в умові завдання зв'язків і відносин.

Проблемне питання – це навчальний елемент, який належить до проблемного завдання або окремо взятий (питання-проблема), що вимагає відповіді за допомогою мислення. Питання ж, що вимагає відтворення за допомогою пам'яті, не є проблемним. Щоб відповісти на питання учневі-ліцеїсту необхідно роздумувати.

Питання, що стимулюють мислення, починаються з таких слів і словосполучень як «чому», «від чого», «як (чим) це пояснити», «як це розуміти», «як довести (обґрунтувати)», «що з цього витікає (який висновок)». А питальні слова «хто», «що», «коли», «де», «до», «який» завжди вимагають відповіді на основі пам'яті. Запитальне слово «як» у сполученні з дієсловом, що вимагає відповіді на основі мислення, теж може стати проблемним питанням (наприклад, «як пояснити» або «як розуміти»), а якщо такого сполучення немає, то це вже не буде проблемне питання (наприклад, «як називається повноводна ріка на півночі Англії?»).

Проблемне завдання – це навчальне завдання, яке викладач ставить у формі проблемного завдання або проблемного питання (питання-проблеми) з метою введення учнів у проблемну ситуацію. За своїм змістом вони різні: одні побудовані на протиріччях реального життя (реальних колізій) або суперечливих висловлюваннях відомих авторів, інші – на протиріччях у розвитку самої іноземної мови, пов'язаних з нерозв'язаними проблемами й різними поглядами на них.

Проблемність як принцип навчання – це дидактичний принцип, який стверджується у практичній методиці навчання. Суть його така: при організації процесу навчання зміст навчального матеріалу не дається учням у готовому для запам'ятовування виді, а дається у складі проблемного завдання як невідоме шукане. Воно може стати відомим й засвоюватися старшокласником тільки в результаті їхньої власної пошукової мисленнєвої діяльності. Отже, проблемність як принцип навчання не тільки вимагає (саме – вимагає) організувати зміст знань, що засвоюються, але й диктує особливу методику їх засвоєння – через мисленнєві дії того, кого навчають з пошуку цього змісту.

Яких умов ми дотримуємося, щоб створювати проблемні ситуації, що стимулюють інтелектуальну активність, самостійну мисленнєву діяльність ліцеїстів?

Перше. Даємо ліцеїстам практичне або теоретичне завдання, виконуючи яке, вони мають отримати нові знання або способи дій, які необхідно засвоїти з цієї теми. Завдання має, по-перше, базуватися на наявних у них знаннях, по-друге, знання, що необхідно засвоїти, має становити невідому загальну закономірність або спосіб дії, без знаходження якої виконання завдання неможливе, і, по-третє, виконання завдання має викликати у них потребу в отриманні відсутнього знання, тобто має виявитися інтерес як мотив їхніх дій.

Друге. Пропоноване ліцеїстам проблемне завдання має відповідати їхнім інтелектуальним можливостям: бути достатньо важким, але таким, що можна розв'язати завдяки навикам мислення, володінню ними узагальненим способом дії й достатнім рівнем знань.

Третє. При пред'явленні проблемного завдання викладачеві необхідно брати до уваги реальний рівень знань учнів. Якщо в них немає знань, достатніх для виконання завдання, то доцільно дати роз'яснення пропедевтичного характеру, щоб заповнити утворену прогалину знань.

Четверте. Проблемними завданнями можуть бути навчальні завдання, питання, практичні завдання, які треба ставити учням у проблемній ситуації. Питання завдань будуть для ліцеїста проблемним тільки тоді, коли воно збігається із запитом, що виник у нього самого при читанні (слуханні) умов завдання з іноземної мови.

П'яте. Якщо ліцеїсти, потрапивши у проблемну ситуацію, не в змозі з неї вийти (не зуміли теоретично пояснити факти або не усвідомили потребу в новому знанні або способі дій), то викладач має сформулювати проблемну ситуацію, що виникла й водночас зафіксувати її, вказати причини невиконання завдання й приступити до пояснення навчального матеріалу, необхідного для його розв'язання.

Ці умови мають стати основою проблемних завдань і вибору методики викладання навчального матеріалу у створеній викладачем проблемній ситуації.

При застосуванні інтерактивних методів найбільш діє на інтелектуальну активність дух змагання, суперництва, конкуренції, які проявляються, коли люди колективно шукають істину.

Крім того, діє такий психологічний феномен, як зараження (не наслідування, а саме зараження), і будь-яка думка, що висловив сусід здатна мимоволі викликати власну, аналогічну або близьку до неї, або, навпаки, зовсім протилежну.

Усі інтерактивні методи – це створення ситуації спільної творчої (продуктивної) діяльності викладача й ліцеїстів, де відбувається процес взаємодії особистостей, а не тільки процес пошуку знань.

Серед методів інтерактивного навчання ми застосовуємо у навчанні ліцеїстів іноземної мови метод дискусії, метод «круглого столу», конкурси творчих робіт і їхнє обговорення тощо.

Дискусія як метод інтерактивного навчання почала застосовуватися останніми роками. *По-перше*, дискусія – це діалогічна форма мовної діяльності, у якій відбувається інтенсивна боротьба між різними думками, що зароджуються відразу в процесі розмови. Особливість дискусії в тому, що думки тих, хто дискутує – це результат мислительної активності тих, хто дискутує або думки, що можна довести, аргументувати.

По-друге, у психологічному сенсі цікаво те, що саме зіткнення думок, дискусія зумовлює мислення, а воно веде до народження неординарних і різних, а тому дискусійних думок.

Ця психологічна особливість взаємозв'язку дискусії й мислення була відзначена в дослідженні А. Марковою: комунікативна полемічна ситуація активізує міркування, розгортаючи їх у систему аргументів і контраргументів. Метод дискусії використовується в групових формах занять.

Метод «круглого столу» організовується нами для обговорення будь-яких проблем відповідно до теми уроку. У навчанні «метод круглого столу» використовується для підвищення ефективності засвоєння теоретичних та практичних проблем методом їхнього розгляду у різних аспектах. Наприклад, можна в рамках конференції провести «круглий стіл» ліцеїстів-правників із групою ліцеїстів-природників. Головне, вибрати загальну тему з програми вивчення іноземної мови і яка потребує більш глибокого різнобічного розгляду в інтересах підготовки учнів до спілкування.

Висновки. Отже, у практиці викладання іноземної мови активні методи навчання будуть виступати не у «чистому виді», не самостійно, а їхні елементи будуть «залучені» у різні форми

занять. Можливо, що методи із числа тих, що ми розглянули, будуть взаємодіяти на одному і тому ж занятті. Тобто використання методів залежить від самого викладача. Активні методи навчання у викладанні іноземної мови створюють ситуацію, у якій взаємини між викладачем і ліцеїстами не тільки надають заняттям активний характер у пізнавальному сенсі, але й перетворюють їх у виховний процес. Дослідження результатів запровадження у практиці викладання нами іноземної мови інших інтерактивних методів, а зокрема, евристичної бесіди, «мозкової атаки», методу «ділових ігор», тренінгового методу є напрямом подальшої пошукової діяльності.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Маркова А.К. Формирования мотива учения : монография / А. Маркова, П. Мопис, А. Орлов. – М. : Просвищення, 2000. – 412 с.
3. Педагогическая психология / под ред. Л. Регуш, А. Орловой. – СПб. : Питер, 2010. – 416 с.
4. Прометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Прометун, Л. Піроженко. – К., 2004. – 192 с.
5. Сколко Р. Мотиви в юнацькому віці / Р. Сколко // Психолог. – 2007. – № 1. – С. 12–17.
6. Сухраменда Є. Особистісно зорієнтоване навчання ліцеїстів як чинник розвитку вмінь розуміння іншемовленневого тексту / Є. Сухраменда // Молодий вчений. – 2017. – № 4. – С. 247–250.
7. Чаговець Л. Динаміка мотивів навчальної діяльності у шкільному віці / Л. Чаговець // Психолог. – 2008. – № 10. – С. 3–7.
8. Шаповал Т. Розвиток індивідуальності і мотиви учіння в старшому шкільному віці / Т. Шаповал // Психолог. – 2005. – № 1. – С. 3–7.

References

1. Volkova, N.P. (2007). *Pedahohika [Pedagogy]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
2. Markova, A.K., Mopis, P., & Orlov, A. (2000). *Formirovaniia motiva ucheniia [Formations of the motive of teaching]*. Moscow: Prosvi-shcheniia [in Russian].
3. Regush, L., & Orlova, A. (Eds.). (2010). *Pedagogicheskaiia psikhologiia [Pedagogical psychology]*. Saint Petersburg: Piter [in Russian].

4. Prometun, O., & Pirozhenko, L. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia [Contemporary lesson. Interactive Learning Technologies]*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Skolko, R. (2007). Motyvy v yunatskomu vitsi [Motives in adolescence]. *Psykholog – Psychologist, 1*, 12–17 [in Ukrainian].

6. Sukhramenda, Ye. (2017). Osobystisno zorientovane navchannia litseistiv yak chynnyk rozvytku vmin rozuminnia inshemovlennevoho tekstu [Personally oriented lyceum education as a factor in the development of understanding comprehension of the muscular language]. *Molodyi vchenyi – Young scientist, 4*, 247–250 [in Ukrainian].

7. Chahovets, L. (2008). Dynamika motyviv navchalnoi diialnosti u shkilnomu vitsi [Dynamics of motives of educational activity at school age]. *Psykholog – Psychologist, 10*, 3–7 [in Ukrainian].

8. Shapoval, T. (2005). Rozvytok individualnosti i motyvy uchinnia v starshomu shkilnomu vitsi [Development of the individuality and motives of studying at the senior school age]. *Psykholog – Psychologist, 1*, 3–7 [in Ukrainian].

SUKHRAMENDA Yevheniya – a teacher of the English language, Drohobych Lyceum of the Drohobych City Council of Lviv Region at the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivan Franko Str., 36, Drohobych, 82100, Ukraine (esuhramenda@gmail.com)

PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF ACTIVE METHODS USED IN THE TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE TO THE LYCEUM STUDENTS

Abstract. *The method of teaching can be valid when it is based on methods and techniques, activating the activities of the person who teaches, primarily thinking, and contribute to the mental development of the individual. These are the active teaching methods that are the answer to didactics to the need for the laws of learning knowledge, open to psychological science, and they provide the assertion of the system of developmental education. There are many active methods in pedagogy, all of them are classified and discussed in methodical literature from the position of didactics, i.e., in the pedagogical aspect. From the point of view of psychology, they can be divided into «three groups of methods, the most interesting for use in order to control the*

formation of thinking. These are: a) programmed education, b) problem learning and c) interactive (communicative) learning».

All educational tasks of programmed education are divided into three types: substantive, logical and psychological, which in turn can be divided into groups that distinguish between the mechanisms of thinking actions.

In order for objective tasks to stimulate the thinking of those who are taught, they must be original, non-traditional, belong to unusual circumstances, to rare or even unlikely situations. Logical types of tasks are such tasks, which require for their decision reasons for the laws of logic, i.e. actions in the mind, without any support to the external material object-guidance. The reasoning is aimed at identifying the conditions of the task, i.e., to find out what data are really necessary for solving the problem that needs to be eliminated as superfluous, and what data necessary for a successful solution of the problem are absent in its formulation. The psychological types of tasks differ from the previous types in that they can provoke the false actions of the person being taught, because significant moments that have a direct relation to the problem's solution can be concealed by the insignificant ones.

The problem of learning gives, firstly, the greater intellectual activity of the learner, which is related to the cognitive need, the desire to look for an unknown, without which he can not solve the problem. Secondly, knowledge that is studied as general laws or methods of action makes it possible to use them further in solving a wide range of other tasks, and not as an illustration of a case that is communicated to students in the finished form in a traditional education.

In the application of interactive methods, the spirit of competition, rivalry, which manifests itself when students collectively seek the truth, act more than the intellectual activity. Interactive methods is the creation of a situation of joint creative (productive) activity of the teacher and lyceum, where the process of interaction of individuals, and not just the process of knowledge seeking.

Key words: *educational activity, interactive methods, problematic, programmable learning, motivation, creative cooperation.*